

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Building a Europe
for and with children

PROTOKOL FORENZIČNEGA INTERVJUJA Z OTROKOM

Ta osnutek protokola so pripravile udeleženske usposabljanja za izvajanje forenzičnih intervjujev z otroki v okviru projekta PROMISE III: Mihaela Perković Karadža, Petra Likar, Neža Miklič, Irena Petrič in Ljiljana Popovič.

Čistopis besedila sta pripravila koordinatorja usposabljanja Vinko Stojnšek in mag. Lilijana Šipec.

Sestavljeno na podlagi naslednjih protokolov:

- NICHD, Berliner L., in Lieb R. (2001). Child Sexual Abuse Investigations: Testing Documentation Methods.
- Poole, D. A. in Lamb, M. E. (1998). Investigative interviews of children: A guide for helping professionals.
- Practice guidelines in cases of alleged child abuse, American Professional Society on the Abuse of Children, 2002.

In prilagojeno slovenski zakonodaji.

I. UVOD IN OSNOVNA PRAVILA ZA INTERVJU

„Danes je _____ in ura je _____. Jaz, _____, opravljam intervju s/z _____ v _____.“

(zgornje besedilo izpraševalec pove, preden otrok vstopi v sobo za intervju)

Uvod izpraševalca.

„Živijo, moje ime je _____. Moja naloga je, da se pogovarjam z otroki. Kako ti je ime?“

Otroka seznanite s snemalnimi napravami (pokažite kamere in mikrofone).

„Kot vidiš, so v tej sobi kamere in mikrofoni, vse o čemer se pogovarjava, pa poslušajo tudi drugi ljudje, ki bodo mogoče postavili kakšno vprašanje. (zgolj na vprašanje otroka podrobneje razložite, kdo so omenjeni ljudje). Ta tablični računalnik imam, da mi lahko pošljejo vprašanja.“

Zdaj bi te rad/-a bolje spoznala ... povej mi kaj o sebi (starost, rojstni dan itd.).

Otrok mora biti seznanjen z naslednjim:¹

- Seznanitev s pravnim poukom in pravna dobrota (236. in 238. člen Zakona o kazenskem postopku (ZKP))

¹ Dopolnitev protokola z določbami Zakona o kazenskem postopku (ZKP), osnutke besedila sta pripravili M. Kline in B. Jenkole Žigante.

„Včasih morajo otroci govoriti o družinskih članih ali sorodnikih (oče, mati, bratje in sestre ali stari starši...).
Če ne želiš, se ti ni treba pogovarjati z mano, če pa mi želiš kaj povedati, bo tvoja izjava upoštevana. Če meniš, da bi lahko tvoja izjava tebe ali koga od njih spravila v težave ali sramoto, ti ni treba odgovoriti.
Si se pripravljen/-a pogovarjati z mano?“

To vprašanje je treba prilagoditi otrokovi starosti in sposobnosti razumevanja. Če se je otrok pripravljen pogovarjati, ga je treba seznaniti z naslednjim:

- **pravni pouk (drugi odstavek 240. člena)**

„Povedati moraš vse, kar veš, in govoriti resnico.“

Če je otrok star 14 let ali več:

„Povedati moraš vse, kar veš, in govoriti resnico, ker je krivo pričanje kaznivo.“

„Preden nadaljujeva, ti moram pojasniti nekaj pravil:“

Razložite osnovna pravila, pri čemer jih prilagodite otrokovi razvojni stopnji.

- **V tej sobi je zelo pomembno, da govoriš le o tem, kar je res. Ali poznaš razliko med resnico in lažjo? (ponazorite s kratkimi primeri: „Če rečem, da je ta x moder, ali je to resnica?“ itd.)**
- **Morda bom isto vprašanje večkrat ponovil/-a, zato, da preverim, ali sem te pravilno razumel/-a ...**
- **Če ne razumeš mojega vprašanja, mi to povej ...**
- **Če odgovora ne veš, mi to povej. Ne ugibaj.**
-
-
- **Danes ti je tukaj dovoljeno povedati vse, tudi grde besede in stvari, važno je, da so resnične**

„Ali si razumel/-a pravila?“

„Imaš kakšno vprašanje?“²

II. VZPOSTAVITEV ODNOSA, OCENJEVANJE OTROKOVE SPOSOBNOSTI ZA RAZUMEVANJE STVARI IN IZRAŽANJE MISLI TER PREVERJANJE OTROKOVEGA EPIZODIČNEGA SPOMINA³

² Predlog skupine PROMISE III za dopolnitev protokola.

³ Predlog skupine PROMISE III za dopolnitev protokola.

VZPOSTAVITEV ODNOSA

Otroka spodbudite, da pripoveduje o svojih najljubših temah (konjički, domače živali, šport, šola, prijatelji ...). Otroka na ta način poskusite sprostiti. Na podlagi otrokove zgodbe se seznanite z otrokovim razumevanjem vprašanj, širino besednega zaklada, besednimi zvezami in izrazi, ki jih otrok uporablja, morebitnimi govornimi pomanjkljivostmi,⁴ preverite tudi razumevanje časa in vzročno-posledično sklepanje, poznavanje sorodstvenih vezi, načine izražanja čustev itd.

Izogibajte se vsebinam, ki vključujejo izrazito izmišljene like (videoigre, knjige in podobno)!

„Kaj rad/-a počneš?“

ali

„S čim se rad/-a ukvarjaš, kaj te zanima?“

„Povej mi vse o tem“ (vključite se v prosto pripoved o nevtralni temi, kot so konjički, počitnice, rojstni dan itd.)

V tem delu lahko ocenite otrokovo sposobnost govorjenja, pripovedovanja na podlagi prostega priklica, orientacijo v času in prostoru (če tega niste storili že v prvem delu), lahko ocenite, ali otrok pozna nasprotja in razmerja (večje/manjše, mokro/suho, spodaj/zgoraj ...),⁵ ali pozna barve⁶ itd. Če otrok na tej točki nerad prosto pripoveduje, je malo verjetno, da se bo dobro odrezal v glavnem delu intervjuja.

Pri mlajših otrocih preverite, ali poznajo dele telesa in kako jih poimenujejo.⁷

Če otrok ne zna poimenovati delov telesa, uporabite silhueto telesa, ki je priloga protokolu.⁸

DRUŽINA TER DRUŽINSKE IN ŽIVLJENJSKE OKOLIŠČINE⁹

Otroka prosite, naj opiše svojo družino (imena družinskih članov, razmerja) in življenjske razmere.

„Povej mi o svoji družini. Kdo živi s tabo?“

PREHOD NA KLJUČNI DOGODEK

Izogibajte se uporabi besed, kot so prizadet, boleč, zlorablajoč, slab ..., ¹⁰

„Zdaj, ko te bolje poznam, bi se rad/-a še malo pogovoril/-a s teboj.“

„Povej mi, ali veš, zakaj si danes tukaj.“

„Slišal/-a sem, da si se pogovarjal/-a s svojo/svojim (mamo, učiteljem itd.), povej mi o tem.“

⁴ NICH, Berliner in Lieb, 2001, Practice guidelines in cases of alleged child abuse, American Professional Society on the Abuse of Children, 2002 NCAC CFI Structure, Poole in Lamb, 1998, ocena razvojne stopnje.

⁵ Posodobitev sta predlagali M. Kline in B. Jenkole Žigante.

⁶ Posodobitev sta predlagali M. Kline in B. Jenkole Žigante.

⁷ Posodobitev sta predlagali M. Kline in B. Jenkole Žigante.

⁸ Predlog za dopolnitev protokola v okviru projekta PROMISE III.

⁹ Predlog za dopolnitev protokola v okviru projekta PROMISE III.

¹⁰ Posodobitev sta predlagali M. Kline in B. Jenkole Žigante, predlagana je tudi v Poole in Lamb (1998).

III. GLAVNI DEL INTERVJUJA/ključni dogodek¹¹

POMEMBNA NAVODILA IN PRAVILA¹²

NE PREKINJAJTE OTROKA, temveč sledite njegovemu tempu. (Ne priganjajte otroka.) PREKINITE INTERVJU, če menite, da otrok ni sposoben nadaljevati.¹³

POKAŽITE, DA OTROKA RAZUMETE, tako da prikimate ali rečete npr. „*M-hm*“

Če je otrok o ključnem dogodku govoril že med spoznavnim intervjujem in/ali med preverjanjem otrokovega epizodičnega spomina, mu dovolite, da nadaljuje pripovedovanje zgodbe.

Otroka spodbujajte, da o dogodku govori čim bolj podrobno.

Uporabite odprta vprašanja in metodo lijaka (od bolj splošnega k bolj specifičnemu).

„Povej mi vse, kar veš ...“

„Povej mi več o ...“

„Se je to zgodilo enkrat ali večkrat?“

„Povej mi, kako je bilo prvič/zadnjič/še ob kateri koli drugi priložnosti.“

„Povej mi, kaj se je zgodilo zatem.“ ... „In kaj se je zgodilo nato?“

„Rekel/Rekla si Povej mi vse o tem.“

„Ker me ni bilo tam, mi povej vse, kar se je zgodilo.“

„Povej mi vse, kar se je zgodilo od trenutka, ko do“

„Povej mi, kaj se je dogajalo prej.“

„Povej mi vse, kar se je zgodilo po koncu.“

„Povej mi, kje se je to zgodilo. Ali se je zgodilo še kje drugje? Povej mi o tem.“

„Povej mi, kje so bili drugi.“

„Se ti je že (ali po tem še) kdaj zgodilo kaj podobnega?“

„Pomagaj mi razumeti.“

»Ali si že komu o tem kdaj povedal ali napisal?«

Če so v otrokovi pripovedi nedoslednosti, pojasnite razlike.

¹¹ Predlog za dopolnitev protokola v okviru projekta PROMISE III.

¹² Predlog za dopolnitev protokola v okviru projekta PROMISE III (sklop navodil za izpraševalca).

¹³ Posodobitev je predlagala skupina PROMISE III na podlagi razprave z dr. M. Hodoklin.

„Najprej si rekel/rekla, da nato pa si rekel/rekla Daj mi še enkrat povej, kako Še enkrat mi opiši.“

Vsebino ključnega dogodka raziščite z bolj usmerjenimi vprašanji¹⁴ (npr. kje, kaj, kdaj, kako, s čim, na kakšen način). Ta se uporabljajo za razjasnitev podrobnosti.

ODMOR

Med intervjujem si vzemite odmor, kadar ga potrebuje otrok ali izpraševalec.

Odmor ne sme trajati več kot 5 minut.

IV. KONEC

KONEC

„Imaš kakšno vprašanje zame?“

„Ali mi želiš povedati še kaj drugega?“

„Ali sem te pozabil/-a kaj vprašati?“

Otroku se zahvalite za pogovor. Vendar ne za vsebino!

NEVTRALNA TEMA

Otroka razbremenite, tako da naslovite temo, o kateri rad govori.

Poslovite se od otroka.¹⁵

This document was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of either the European Union or the Council of Europe.

All rights reserved. No part of this publication may be translated, reproduced or transmitted, in any form or by any means, electronic (Internet, etc.) or mechanical, including photocopying, recording or any information storage or retrieval system, without the prior permission in writing from the Directorate of Communications (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int).

All requests concerning the reproduction or translation of all or part of this document should be addressed to the Directorate of Communications.

All other correspondence concerning this publication should be addressed to Children's Rights Division; children@coe.int.

¹⁴ Uporabljena so poglavja 4, 5 in 7 iz NICH, Practice guidelines in cases of alleged child abuse, American Professional Society on the Abuse of Children, 2002; poglavji 6 in 7 iz Poole in Lamb, 1998; poglavji 6 in 7 iz Berliner in Lieb, 2001; poglavje 7 iz NCAC CFI Structure.

¹⁵ Povzeto po NICH, Berliner in Lieb, 2001, Practice guidelines in cases of alleged child abuse, American Professional Society on the Abuse of Children, 2002, NCAC CFI Structure, Poole in Lamb, 1998.